

**Ontwerp van decreet houdende toekenning van subsidies voor
gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare
uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en
crematoria**

bijlage 2

Memorie van toelichting

1. Algemene toelichting

1.1. Algemene Situering

Al van voor het ontstaan van de Belgische staat hebben de Vlaamse gemeentebesturen de verplichting om de besturen van de erkende erediensten financieel bij te staan door de tekorten van de exploitatie ('gewone dienst') bij te passen en door bij te dragen in de investeringen in de gebouwen van de eredienst. De Vlaamse decreetgever heeft, na de regionalisering van deze bevoegdheid in 2002 met de zogenaamde Lambermont-akkoorden, deze verplichtingen niet fundamenteel gewijzigd, noch in het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten, noch in het decreet van 6 juli 2012 waarbij dat decreet van 2004 werd gewijzigd.

Het decreet van 6 juli 2012 tot wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiele organisatie en werking van de erkende erediensten heeft de gemeentelijke en provinciale verplichtingen verduidelijkt door ze op te nemen in de tekst van het eredienstendecreet zelf, in het nieuwe artikel 52/1. Deze verplichtingen gelden ten opzichte van de rooms-katholieke kerkfabrieken, maar worden door artikel 78, 114, 150, 186, 229 en 272 van overeenkomstige toepassing gemaakt voor de besturen van de andere erkende erediensten.

Een belangrijk deel van die verplichtingen betreft het onderhoud van en de investeringen in de gebouwen van de eredienst. Dat is verantwoord omwille van de grote waarde van veel van die gebouwen, naast intrinsiek-religieus ook vaak cultuurhistorisch, architectonisch, landschappelijk en stedenbouwkundig. Het is echter aangewezen dat Vlaanderen, als het ervoor kiest om deze verplichtingen voor de gemeente- en provinciebesturen te laten voortbestaan, ook zelf een bijdrage levert aan de instandhouding van dit patrimonium. Naast de subsidiering voor de gebouwen van de eredienst die als monument beschermd zijn en die niet het voorwerp uitmaken van dit decreet, gebeurt dit totnogtoe door de subsidiering van bepaalde werkzaamheden aan gebouwen van de eredienst op basis van het koninklijk besluit van 23 juli 1981 betreffende de subsidiering van bepaalde werken, leveringen en diensten die in het Vlaamse Gewest door of op initiatief van ondergeschikte besturen of ermee gelijkgestelde rechtspersonen worden uitgevoerd. De regels van dat koninklijk besluit zijn echter erg verouderd en werden intussen al vervangen voor allerlei andere subsidies die er vroeger ook in vevat zaten. Voor deze subsidies is dat koninklijk besluit van 1981 echter nog steeds van kracht. Het lijkt dan ook aangewezen om, nu de verplichtingen van de gemeente- en provinciebesturen in de eigen, Vlaamse regelgeving werden opgenomen, hetzelfde te doen voor de Vlaamse engagementen in dat verband.

Bovendien biedt dat ook de mogelijkheid om verder concreet gevolg te geven aan de beleidskeuzes van de Vlaamse Regering in verband met de Vlaamse parochiekerken, zoals verwoord in de conceptnota "Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk", die de Vlaamse Regering heeft goedgekeurd op 24 juni 2011 en waarover op 17 januari 2012 een gedachtenwisseling gehouden werd in de commissie Binnenlands Bestuur van het Vlaams Parlement. Het centrale uitgangspunt in die conceptnota is dat de langetermijnvisie op de parochiekerken in een bepaalde gemeente enkel op lokaal niveau kan worden ontwikkeld en dat de Vlaamse Regering die lokale visievorming moet stimuleren. Daarbij wordt ook aangegeven dat van het bestaan van een dergelijke langetermijnvisie een voorwaarde zal gemaakt worden voor het toekennen van de subsidies. Die beleidsoptie wordt in voorliggend decreet geconcretiseerd.

Daarnaast geeft die conceptnota ook duidelijk aan dat in een dergelijke lokale langetermijnvisie ook plaats kan zijn voor herbestemmingen en nevenbestemmingen van gebouwen van de eredienst. De uitgaven die in dat verband gedaan worden, zijn momenteel niet subsidieerbaar op basis van het koninklijk besluit van 23 juli 1981. Om de stimulerende rol van de Vlaamse overheid in dat verband te versterken, is het aangewezen om de subsidiering van bepaalde investeringen die kaderen in de zoektocht naar een mogelijke her- of nevenbestemming voortaan wel mogelijk te maken.

In datzelfde koninklijk besluit worden ook de subsidies voor de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening geregeld. Ook op dit punt zijn de geldende regels erg verouderd, doordat het koninklijk besluit nog dateert van voor de wet van 21 juni 2002 betreffende de Centrale Raad der niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen van België, de afgevaardigden en de instellingen belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen. Die wet heeft de georganiseerde vrijzinnigheid erkend en er een systeem voor uitgewerkt dat grotendeels parallel loopt met de regeling die geldt voor de erkende erediensten. Het koninklijk besluit van 23 juli 1981 houdt daar uiteraard nog geen rekening mee. Zo is bijvoorbeeld nog geen sprake van de instellingen voor morele dienstverlening van de Centrale Vrijzinnige Raad, de instellingen van publiekrechtelijke aard die in elke provincie instaan voor het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-levensbeschouwelijke gemeenschap en de erkende centra voor morele dienstverlening, naar analogie van wat een bestuur van de eredienst (kerkfabriek) doet voor een erkende geloofsgemeenschap (parochie).

Ten slotte regelt dat koninklijk besluit ook nog de subsidies voor de crematoria. Als de regels voor de subsidies voor gebouwen van de eredienst en voor gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening worden vervangen, ligt het voor de hand om dat ook te doen voor de subsidies aan de crematoria, die op dezelfde begrotingskredieten worden toegekend. Ook die regels kunnen dan worden geactualiseerd en verduidelijkt.

Momenteel worden de geldende regels bepaald bij koninklijk besluit. In het bestaande koninklijk besluit wordt er echter geen rechtsgrond aangegeven. De enige logische verklaring die daaraan kan worden gegeven, is dat dit besluit uitvoering geeft aan de subsidiebedragen die in de begroting zijn ingeschreven (vergelijkbaar met bv. het subsidiereglement van een lokaal bestuur of hetgeen de Vlaamse Overheid doet bij de uitvoering van de eigen begroting). Dit koninklijk besluit vormt dan zelf ook de grondslag voor elke wijziging die er door de bevoegde overheid later aan werd aangebracht.

Dat koninklijk besluit werd intussen al 15 keer gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering. De laatste keer was in 2002, toen bij besluit van de Vlaamse Regering de subsidieregeling voor de polders en wateringen in het koninklijk besluit werd opgeheven en werd vervangen door een afzonderlijk besluit van de Vlaamse Regering.¹

Het advies dat de Raad van State uitbracht bij dat ontwerpbesluit van 2002 is interessant wat betreft de vraag naar de rechtsgrond van het koninklijk besluit van 1981 en van een besluit van de Vlaamse Regering dat dat koninklijke besluit wil vervangen (advies 32 649/3 van 6 december 2001, uitgebracht binnen een termijn van drie werkdagen).

De aanhef van het ontwerpbesluit verwees aanvankelijk naar de wetten op de polders en de wateringen, maar die wetten bevatten geen bepalingen die de regering machtigen om een subsidieregeling vast te stellen. Op een vraag van de Raad van State verwees de Vlaamse Regering in tweede instantie naar de gecombineerde bepalingen van artikel 12 van de wetten op de rijkscomptabiliteit en artikel 14 van de algemene uitgavenbegroting van 2001. Artikel 12, derde lid, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit bepaalt dat "bij ontstentenis van een organieke wet, ( ) er voor elke toelage in de algemene uitgavenbegroting een speciale bepaling (moet) zijn die de aard van de toelage preciseert, die toelagen kunnen worden toegekend onder de voorwaarden vastgesteld door de Koning (in casu de Vlaamse Regering)". De bepaling in artikel 14 van de algemene uitgavenbegroting van 2001 kan daarbij beschouwd worden als een speciale bepaling van de uitgavenbegroting die de aard van de toelage preciseert en kan dus, met toepassing van artikel 12, derde lid, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit, de rechtsgrond bieden voor een besluit van de Vlaamse Regering dat de voorwaarden voor de toekenning van de toelagen vaststelt.

De Raad van State vestigt er echter de aandacht op dat de begrotingsbepaling eigenlijk slechts als rechtsgrond kan gelden voor de regeling voor het begrotingsjaar 2001. Het besluit van de Vlaamse Regering heeft evenwel tot doel om een regeling vast te stellen waarvan de geldigheidsduur dat ene begrotingsjaar overschrijdt. Daarvoor dient de rechtsgrond normaal te worden geboden door een organieke regeling vastgesteld bij afzonderlijk decreet. Daarom beveelt de Raad van State aan om voor de ontworpen regeling in een rechtsgrond te voorzien met onbepaalde geldingskracht, op te nemen in een organiek decreet.

---

¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 18 januari 2002 houdende het toekennen van een gewestbijdrage aan polders, wateringen, verenigingen van polders of verenigingen van wateringen voor het uitvoeren van bepaalde waterhuishoudkundige werken en tot vastlegging van de procedure inzake subsidiëring van deze werken.

Voor een wijziging aan of een vervanging van het besluit van de Vlaamse Regering van 1981 wat betreft de gebouwen van de eredienst, de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en de crematoria geldt net hetzelfde. Het is dan ook aangewezen om een ondubbelzinnige decretale rechtsgrond te creëren voor deze subsidies en de Vlaamse Regering daarbij de bevoegdheid toe te kennen om de nadere procedureregels te bepalen.

1.2. Inhoudelijke krachtlijnen

1.2.1. Behoud van de basisuitgangspunten

De basisprincipes die ten grondslag liggen aan het koninklijk besluit van 23 juli 1981, dat de huidige rechtsgrond is voor de toekenning van deze subsidies, blijven behouden. Het subsidiepercentage blijft op 30% en de gebouwen waarvoor de subsidie kan worden toegekend blijven dezelfde:

- de gebouwen van de eredienst, met inbegrip van de pastorieën en de bisschoppelijke seminaries,
- de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening;
- de crematoria

De basisregels voor de berekening van dat percentage worden ook opgenomen in het decreet. Daarbij wordt ook een administratieve vereenvoudiging doorgevoerd door meerwerken uit te sluiten van subsidiëring. Die veelal kleine bijkomende subsidies staan niet in verhouding tot de hoeveelheid administratief werk die gepaard gaat met de berekening ervan. Wel wordt een forfaitaire verhoging van het subsidiebedrag met 7% voor de algemene kosten ingeschreven in het decreet.

1.2.2. Uitbreiding subsidieerbare werken

De formulering van het koninklijk besluit van 23 juli 1981 biedt niet de mogelijkheid om subsidies toe te kennen voor studies voor herbesteding of nevenbesteding of voor aanpassingen om nevenbestedingen mogelijk te maken. Nochtans lijkt het aangewezen om studies om de mogelijkheden tot her- of nevenbesteding te onderzoeken vanuit Vlaanderen actief te ondersteunen. De conceptnota "Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk", waarnaar hierboven al verwezen werd, vertrekt vanuit het uitgangspunt dat de langetermijnvisie op de parochiekerken in een bepaalde gemeente enkel op lokaal niveau kan worden ontwikkeld en dat de Vlaamse Regering die lokale visievorming moet stimuleren. In een dergelijke lokale langetermijnvisie kan ook plaats zijn voor herbestedingen en nevenbestedingen van gebouwen van de eredienst. Om de stimulerende rol van de Vlaamse overheid hier te versterken, is het aangewezen om de subsidiëring van bepaalde investeringen in dat verband voortaan wel mogelijk te maken.

Daarom wordt in het voorliggende decreet de mogelijkheid gecreeerd om studies te subsidiëren: zowel studies met het oog op herbesteding (waarbij het gebouw van de eredienst zijn functie voor de eredienst verliest en een volledig andere bestemming krijgt) als met het oog op nevenbesteding (waarbij het gebouw van de eredienst minstens gedeeltelijk gebouw van de eredienst blijft, maar daarnaast

(deels) andere functies opneemt). De kosten van dergelijke studies kunnen nu vaak een hinderpaal zijn, omdat niet op voorhand duidelijk is wat het resultaat van een haalbaarheidsstudie is en de investering dus niet noodzakelijk tot een concreet resultaat leidt.

Daarnaast worden ook de investeringen die gebeuren met het oog op een nevenbestemming subsidieerbaar gemaakt. Voor investeringen met het oog op herbestemmingen wordt dat niet gedaan. Het uitgangspunt moet zijn dat de nieuwe bestemming van een voormalig gebouw van de eredienst de aanpassingen die moeten gebeuren aan het gebouw zal bepalen én financieren. Aangezien het gebouw in kwestie dan niet langer een gebouw van de eredienst zal zijn, is het niet aangewezen om er nog de middelen aan te besteden die bedoeld zijn om de gebouwen van de eredienst mee in stand te houden. Bij nevenbestemmingen gaat diezelfde redenering niet op. Aangezien een nevenbestemming sowieso maar betrekking heeft op een deel van het gebouw (ofwel fysiek afgezonderd, ofwel in tijdsgebruik een afzonderlijk deel) blijft het gebouw wel minstens gedeeltelijk de functie van gebouw van de eredienst behouden. In die context is het dan ook verdedigbaar om de investeringen die moeten zorgen voor een beter gebruik en valorisering van dat gebouw vanuit Vlaanderen mee te ondersteunen.

1 2 3 Duidelijkere begrenzing van de subsidiëring

In het voorliggende decreet wordt de doelgroep van de subsidies specifiek omschreven om de beschikbare middelen zo doelgericht mogelijk in te zetten. Daartoe wordt uitdrukkelijk bepaald dat investeringen enkel in aanmerking komen voor de subsidie als ze betrekking hebben op gebouwen die eigendom zijn van een publieke rechtspersoon (of waarmee een publieke rechtspersoon een band heeft die voldoende duurzaam is om met eigendom te kunnen worden gelijkgesteld). Gebouwen van de eredienst die eigendom zijn van een gemeente- of provinciebestuur of van een bestuur van de eredienst komen dus in aanmerking voor de subsidie. Gebouwen van de eredienst die eigendom zijn van een privaatrechtelijke vzw in principe niet. Het lijkt immers niet aangewezen om gemeenschapsgelden te gebruiken voor investeringen in private eigendommen. Hiermee wordt de lijn doorgetrokken die ook de grondslag vormt voor artikel 52/1, §1, tweede lid, van het eredienstendecreet. Daar wordt immers een beperking toegevoegd aan de financieringsverplichting van de gemeente- en provinciebesturen, in die zin dat een gemeente- of provinciebestuur niet verplicht kan worden bij te dragen aan investeringen in gebouwen die geen eigendom zijn van een (Belgische) publieke rechtspersoon (bijvoorbeeld de gemeente, de kerkfabriek, de provincie, ...). Aangezien de gemeenten en provincies niet verplicht kunnen worden om bij te dragen in deze investeringen, is het logisch om die investeringen ook niet te ondersteunen vanuit Vlaanderen.

Onder bepaalde voorwaarden kan een zakelijk recht gelijkgesteld worden aan eigendom voor de toepassing van deze voorwaarde bij aanvragen die betrekking hebben op renovaties. Dat is het geval als het zakelijk recht het bestuur van de eredienst het gebruik van het gebouw verzekert gedurende nog ten minste dertig jaar, als er op het einde van het zakelijk recht een afrekening gebeurt van de meerwaarde op dat ogenblik en als het zakelijk recht niet kan worden gewijzigd zonder instemming van het gemeente- of provinciebestuur dat eventuele tekorten

van het betrokken bestuur van de eredienst moet bijpassen. Als aan deze drie voorwaarden is voldaan, kan de band tussen het bestuur van de eredienst en het gebouw in kwestie als voldoende duurzaam worden beschouwd om een Vlaamse tussenkomst in de onderhoudswerkzaamheden aan dat gebouw te verantwoorden. Voor nieuwbouw, aankoop, her- en nevenbestemming geldt die gelijkstelling niet. Het is niet aangewezen om in die situaties ook een subsidie te verlenen voor gebouwen die geen eigendom zijn van publieke rechtspersonen.

Bij de concrete formulering van deze bepalingen is rekening gehouden met diverse scenario's die kunnen ontstaan ingevolge herbestemmingen. Een mogelijke herbestemming kan het gebruik van het gebouw van de eredienst door een andere eredienst zijn. Zo zijn er voormalige rooms-katholieke kerken die nu in gebruik zijn voor de orthodoxe eredienst. Die kerken kunnen eigendom zijn van de gemeente of van een rooms-katholieke kerkfabriek, maar worden nu door een orthodoxe kerkfabriek beheerd. De formulering van de decreettekst is dusdanig dat in dat geval zowel de eigenaar, als de orthodoxe kerkfabriek, als de provincie (die de eventuele tekorten moet bijpassen) de subsidie kan aanvragen. Uiteraard blijft de subsidiëring wel beperkt tot de gebouwen van de eredienst, zodat investeringen aan een gebouw van de eredienst dat bij herbestemming een andere functie gekregen heeft niet meer in aanmerking komen voor deze subsidies, ook al is de eigenaar eventueel nog steeds een bestuur van de eredienst. Het gebouw in kwestie behoort dan immers tot het privaat patrimonium van dat bestuur van de eredienst en dat valt buiten het toepassingsgebied van dit decreet.

Ook voor de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening wordt dezelfde logica gevolgd. Enkel de investeringen aan gebouwen die eigendom zijn van een publieke rechtspersoon komen hier in aanmerking voor de subsidie. De publieke rechtspersoon kan daarbij zowel de instelling voor morele dienstverlening van de Centrale Vrijzinnige Raad zijn (de lokale publiekrechtelijke instelling, tegenhanger van de besturen van de eredienst) als een gemeente- of provinciebestuur. Voor bepaalde zakelijke rechten wordt hierbij een uitzondering gemaakt, volkomen analoog aan wat voor de gebouwen van de eredienst wordt bepaald. De ratio legis is uiteraard ook dezelfde. Het is in de context van deze subsidies aangewezen om gemeenschapsmiddelen enkel te gebruiken voor gebouwen die een voldoende duurzame band hebben met publieke rechtspersonen.

Ook voor de crematoria geldt deze beperking tot publieke rechtspersonen, maar die volgt uit artikel 2 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging, waarvan het tweede lid bepaalt dat enkel een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband een crematorium kan oprichten en beheren.

Daarnaast wordt nu ook expliciet in de tekst opgenomen dat deze subsidies enkel gelden voor de gebouwen die niet als monument erkend zijn. De beschermde monumenten kennen hun eigen subsidieregeling en vallen dan ook buiten het toepassingsgebied van dit decreet. In de praktijk werden de subsidies op basis van het koninklijk besluit van 23 juli 1981 nu ook al enkel voor niet-beschermde gebouwen toegekend, maar dat stond niet expliciet bepaald in de regelgeving. Voor

een duidelijke afbakening van de doelgroep van deze subsidies lijkt het aangewezen om dat nu wel te doen.

Ten slotte wordt de mogelijkheid om een verhoging van het subsidiepercentage toe te kennen niet hernomen in het voorliggende decreet. Het koninklijk besluit van 23 juli 1981 voorzag in artikel 11 en 13 in een dergelijke mogelijkheid, waarbij een werkgroep moest worden bijeengeroepen om de minister hieromtrent een concreet voorstel te doen. Met het oog op een zo efficiënt en doelgericht mogelijk gebruik van de beschikbare middelen, lijkt het aangewezen om die mogelijkheid niet langer te behouden.

1 2 4. Kaderen in langetermijnvisie

In de hierboven al aangehaalde conceptnota "Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk" wordt sterk de nadruk gelegd op het ontwikkelen op lokaal niveau van een overkoepelende langetermijnvisie op de parochiekerken van de gemeente. Daarbij wordt ook aangegeven dat van het bestaan van een dergelijke langetermijnvisie een voorwaarde zal gemaakt worden voor het toekennen van de subsidies. Die beleids optie wordt in voorliggend decreet geconcretiseerd, door een advies van het betrokken gemeente- of provinciebestuur verplicht te maken bij de aanvraag voor een subsidie. Dat advies, verleend door het uitvoerend orgaan, moet verwijzen naar de langetermijnvisie op het gebouw waarvoor de subsidie wordt aangevraagd, zoals goedgekeurd door de gemeente- of provincieraad. Dat betekent concreet dat er moet worden aangegeven wat de lokale langetermijnvisie is en hoe de investeringen waarvoor de subsidie wordt aangevraagd daarin passen. Als er geen langetermijnvisie wordt aangetoond, of niet wordt aangetoond hoe de te subsidiëren investeringen daarin passen, zal er geen subsidie worden toegekend.

Uiteraard wordt deze langetermijnvisie in eerste instantie gevraagd voor de rooms-katholieke parochiekerken, die het eigenlijke voorwerp waren van de conceptnota. Dat betekent echter niet dat het voor de gebouwen van de andere erediensten ook niet nuttig is dat een dergelijke denkoefening wordt gemaakt, zeker wanneer het een nieuwbouw of aankoop betreft. Daarom wordt dit advies niet enkel gevraagd voor de subsidieaanvragen die betrekking hebben op de rooms-katholieke parochiekerken, maar voor alle aanvragen voor gebouwen van de eredienst en voor gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening.

Om die langetermijnvisie te bewaken, wordt tevens het advies gevraagd van het erkend representatief orgaan van de eredienst (vb. de bisschoppen, het centraal israelitisch consistorie, ...). In het Belgische model van de verhouding tussen kerk en staat heeft dat representatief orgaan een belangrijke rol te spelen in de contacten met de burgerlijke overheid en is het dat orgaan dat moet bewaken of de belangen van de eredienst worden gerespecteerd. Daarom dat het advies van dit orgaan van belang wordt geacht voor de aanvragen die betrekking hebben op aankoop, nieuwbouw, her- en nevenbestemmingen. Voor de niet-confessionele levensbeschouwing komt die rol de Centrale Vrijzinnige Raad toe.

1 2 5 Actualisering van regels en terminologie

De terminologie van het koninklijk besluit van 23 juli 1981 is op meerdere punten verouderd. Zo was er enkel sprake van "kerken", terwijl ook andere gebouwen van de

eredienst (synagogen, moskeeën) uiteraard in aanmerking komen voor subsidiëring. In het voorliggende decreet wordt gekozen voor een neutrale terminologie (gebouw van de eredienst, bestuur van de eredienst), waarbij aansluiting gezocht wordt bij het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiele organisatie en werking van de erkende erediensten.

Ook wat betreft de erkende georganiseerde niet-confessionele levensbeschouwing is het bestaande koninklijk besluit volledig door de veranderende omstandigheden achterhaald. Er is daar nu enkel sprake van "rechtspersonen die ( ) voor verenigingen van vrijzinnigen onroerende goederen beheren". Intussen heeft de wet van 21 juni 2002 de georganiseerde vrijzinnigheid erkend en de contacten met de overheid structuur gegeven. Daarbij werd in elke provincie een publiekrechtelijke instelling opgericht, een "instelling voor morele dienstverlening van de Centrale Vrijzinnige Raad". Het ligt dan ook voor de hand om, net als voor de erediensten gebeurt, de subsidieaanvraag door die publiekrechtelijke instelling te laten doen, en niet door de privaatrechtelijk georganiseerde levensbeschouwelijke gemeenschappen zelf. Zo wordt de regeling perfect parallel gemaakt met wat geldt voor de erediensten, waar het ook de besturen van de eredienst zijn en niet de parochies die de aanvraag moeten indienen.

Hierbij moet wel worden opgemerkt dat indien een bijkomende niet-confessionele levensbeschouwing zou worden erkend, dit decreet zal moeten worden bijgestuurd. Dat die mogelijkheid moet bestaan, werd onderstreept door de Raad van State in zijn adviezen bij de wetsontwerpen die geleid hebben tot de wet van 21 juni 2002 (advies 26 817/2 van 15 juli 1998 en advies 31 986/2 van 8 oktober 2001, te vinden in de gedrukte stukken van de Kamer, respectievelijk zitting 1998-1999, nr. 1966/1 en zitting 2001-2002, nr. 1556/001). De huidige formulering van de wet van 21 juni 2002 is echter van die aard dat ze enkel van toepassing is op de niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen die worden vertegenwoordigd door de Centrale Vrijzinnige Raad (zie artikel 2 en 3 van die wet). In de toelichting bij artikel 2 van die wet wordt de mogelijkheid tot erkenning van een bijkomend representatief orgaan expliciet opengelaten. De erkenning en organisatie van de niet-confessionele levensbeschouwingen is een federale bevoegdheid gebleven. Het is niet haalbaar om in dit decreet al te anticiperen op een eventuele toekomstige erkenning van een bijkomende niet-confessionele levensbeschouwing zonder de leesbaarheid en duidelijkheid van de decreettekst in het gedrang te brengen.

2. Advies van de Vlaamse adviesraad voor bestuurszaken (VLABEST)

Vlabest noemt het een logische optie om de subsidieaanvragen voor de gebouwen van de erediensten te doen passen in die algemene langetermijnvisie van de openbare besturen die moeten instaan voor een groot deel van de financiering ervan. Ook de mogelijkheid om studiewerk te subsidiëren met het oog op eventuele her- of nevenbestemming van parochiekerken kan op de goedkeuring van de Raad rekenen.

VLABEST vraagt wel aandacht voor de inwerkingtreding van de nieuwe bepalingen en vraagt om een voldoende lange inlooperperiode op te nemen. Daarbij verwijst hij naar de het intensief en complex proces voor de implementatie van de nieuwe beleids- en beheerscyclus door de lokale besturen, waardoor de tijd en de middelen

ontbreken om tegelijkertijd op een grondige manier een visie te gaan uittekenen op de toekomst van de erediensten. Bovendien wijst VLABEST er ook op dat dit ook voor de representatieve organen (specifiek de bisschoppelijke overheden) een delicate oefening is die tijd vergt

Het is waar dat de timing van de vraag naar een langetermijnvisie op de parochiekerken samenvalt met de algemene invoering van de beleids- en beheerscyclus bij de lokale besturen. De Vlaamse Regering is echter van oordeel dat die gelijke timing juist wenselijk is. Strategische meerjarenplanning staat centraal in de beleids- en beheerscyclus, en de langetermijnvisie op de gebouwen van de eredienst is logischerwijze een onderdeel van die meerjarenplanning. Het is eveneens correct dat ook externe partijen een belangrijke rol te spelen hebben bij het ontwikkelen van die visie van het lokaal bestuur. VLABEST verwijst terecht naar de representatieve organen, maar ook de besturen van de eredienst en de centrale besturen moeten hierin hun steentje bijdragen. Desalniettemin blijft de Vlaamse Regering voorstander van een integratie van die parochiekerkenplannen in de globale gemeentelijke planning, omdat naar haar inschatting het loskoppelen van deze denkoefening van het grotere geheel van planning niet wenselijk is en ertoe zal leiden dat één en ander op de lange baan wordt geschoven. Het uitgangspunt blijft dus dat de lokale besturen vanaf 1 januari 2014 moeten kunnen aangeven of een bepaald gebouw in de lokale visie op langere termijn een gebouw voor de eredienst blijft om nog in aanmerking te kunnen komen voor de subsidiëring van investeringen aan dat gebouw. De Vlaamse overheid zal niet meer subsidiëren als dat niet het geval is.

Naast de koppeling aan de globale strategische meerjarenplanning, is dat moment van inwerkingtreding ook wenselijk om de andere wijzigingen die bij dit decreet worden aangebracht ten opzichte van de bestaande regels in werking te kunnen doen treden en dus ook subsidies te kunnen toekennen in een context van her- en nevenbestemmingen. De inwerkingtreding uitstellen, betekent dat die investeringen niet in aanmerking zouden kunnen komen voor subsidie, zoals totnogtoe het geval is, en dat de lokale besturen die wel werk gemaakt hebben van hun langetermijnvisie daarvoor gestraft dreigen te worden. Bij het vertalen van die langetermijnvisie in concrete plannen zouden zij dan immers geen beroep kunnen doen op Vlaamse subsidies, terwijl dat voor andere besturen, die hetzelfde proces met vertraging doormaken, wel het geval zou zijn. Dat lijkt niet wenselijk.

Uiteraard is het wel zo, zoals ook aangegeven wordt in de artikelsgewijze bespreking bij artikel 8 hieronder, dat niet kan worden verwacht dat in de langetermijnvisie onmiddellijk ook alles al tot in detail zal kunnen worden vastgelegd. Het is denkbaar dat in eerste instantie wordt aangegeven welke kerken zeker (enkel) als gebouw van de eredienst zullen blijven functioneren, en voor welke kerken neven- of herbestemmingen mogelijk zijn, zonder dat die mogelijke neven- of herbestemmingen al in detail concreet zijn vormgegeven. Het is evident dat het verder concretiseren van die langetermijnvisie op bepaalde punten meer tijd in beslag zal nemen, onder meer omdat de concrete bouwtechnische aspecten belangrijker worden naarmate de denkoefening over andere bestemmingen concretere vormen zal aannemen. Als de denkoefening al voor 1 januari 2014 tot in de kleinste details zou moeten zijn afgerond, zou het ook geen enkele zin meer hebben om subsidies toe te kennen voor studies naar mogelijke herbestemmingen.

van een gebouw van de eredienst, aangezien dergelijke studies per definitie deel uitmaken van het proces waarbij de lokale visie verder wordt geconcretiseerd. Dit alles sluit echter perfect aan bij de doelstellingen van dit decreet, omdat zo enerzijds kan vermeden worden dat Vlaanderen middelen ter beschikking stelt voor gebouwen die geen gebouw van de eredienst zullen blijven en anderzijds de verdere concretisering van de lokale visie wel kan worden ondersteund vanuit Vlaanderen

VLABEST geeft in zijn advies ook aan dat het ontwerp van decreet hoofdzakelijk geschreven is op maat van de rooms-katholieke eredienst, waardoor impact op de provincies nog groter wordt. De Vlaamse Regering kan zich niet helemaal vinden in deze kritiek. Het is weliswaar zo dat het overaanbod van gebouwen van de eredienst eigen is aan de rooms-katholieke eredienst (en dan nog enkel voor de 'gewone' rooms-katholieke parochies en niet voor de kathedralen) en dat dit mee de achtergrond vormt voor dit ontwerp van decreet, maar het is niet zo dat de verschillende erediensten verschillend zouden behandeld worden in dit ontwerp van decreet. De voorwaarden voor alle gebouwen van de eredienst zijn dezelfde, en ook voor de gebouwen die gebruikt worden voor de georganiseerde vrijzinnigheid gelden dezelfde regels. Ook voor de gebouwen die gebruikt worden voor de niet rooms-katholieke erediensten is het immers van belang dat er een visie bestaat over de toekomst van het gebouw in kwestie en is het bestaan van een dergelijke visie ook van belang voor het betrokken gemeente- of provinciebestuur. Het is correct dat in de bestaande regeling de tussenkomst voor gebouwen voor de georganiseerde vrijzinnigheid geen beperking bestaat tot die gebouwen die eigendom zijn van een publieke rechtspersoon en dat de federale regeling geen dergelijke beperking bevat, maar de Vlaamse decreetgever is niet bevoegd om dat onderscheid weg te werken. De Vlaamse Regering blijft echter achter het uitgangspunt staan dat de verplichte tussenkomst van de overheid enkel kan gelden voor die gebouwen die in eigendom zijn van publieke rechtspersonen. De beperking die in dit ontwerp van decreet wordt ingeschreven kan wellicht als argument gebruikt in concrete discussie hieromtrent

Verder stelt VLABEST ook de vraag naar de manier waarop de ex-postverantwoording en -controle van de besteding van de subsidies zal worden geregeld en vraagt hij dat daarbij zoveel mogelijk kan worden aangesloten bij de BBC-cyclus. In dit ontwerp van decreet worden hieromtrent nog geen bepalingen opgenomen. Artikel 15 geeft de Vlaamse Regering de bevoegdheid om de nadere regels vast te stellen, ook wat betreft de controle. Daarbij kan wel al worden opgemerkt dat een groot aantal van de besturen die deze subsidies kunnen aanvragen, volgens de huidige regelgeving niet de beleids- en beheerscyclus volgen (de besturen van de eredienst, de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden) en dat minstens voor die besturen de verantwoording niet in de BBC-rapportering kan worden teruggevonden.

Daarnaast wordt ook de opmerking geformuleerd dat het subsidiëren van 30% van de kostprijs misschien een onvoldoende grote stimulans is om tot structurele oplossingen te komen. Op dit ogenblik is moeilijk om deze inschatting te maken, maar in de huidige budgettaire omstandigheden lijkt het niet realistisch om een hoger percentage te subsidiëren, aangezien dat zou betekenen dat daardoor minder dossiers zouden kunnen worden gesubsidieerd.

Tot slot vraagt VLABEST om het ook mogelijk te maken om een sloop te subsidiëren. Het uitgangspunt van dit ontwerp van decreet is echter dat een herbestemming (wat in het geval van een sloop allicht het geval is) moet worden gefinancierd vanuit die nieuwe bestemming. Daarom worden wel subsidies verleend voor studies die mogelijke herbestemmingen onderzoeken, maar niet voor de investeringen die de herbestemming moeten mogelijk maken. Ook de sloop van een bestaand gebouw, één van de mogelijke investeringen met het oog op een herbestemming, komt vanuit die optiek dan ook niet in aanmerking voor subsidiëring.

3. Advies Raad van State

De afdeling wetgeving van de Raad van State heeft op 16 januari 2013 advies uitgebracht bij dit ontwerp van decreet (advies 52 587/3). In dat advies werpt de Raad van State op dat het Vlaams Gewest niet bevoegd is om investeringen te subsidiëren die worden gedaan aan gebouwen die bestemd zijn voor de uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening. De erkenning en de organisatie van de niet-confessionele levensbeschouwelijke instellingen ressorteren immers onder de bevoegdheid van de federale overheid. Artikel 6, §1, VIII, eerste lid, 10° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 bepaalt dat de gewesten slechts bevoegd zijn om de financiering te regelen van de opdrachten die door de lokale besturen worden uitgevoerd wanneer die opdrachten te koppelen zijn aan aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de gewesten behoren.

Het is correct dat federale overheid bevoegd is wat betreft de opdrachten van de provincies ten opzichte van de instellingen voor morele dienstverlening van de Centrale Vrijzinnige Raad. Dat wordt in dit ontwerp van decreet ook niet betwist: het enige wat hier geregeld wordt is een subsidiëring van bepaalde investeringen in de gebouwen die gebruikt worden voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening, naar analogie van de gelijkaardige subsidiëring van de investeringen in de gebouwen van de eredienst.

De Vlaamse Regering kiest ervoor om de subsidiemogelijkheid voor de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening in dit ontwerp van decreet te handhaven. Hierbij moet worden onderlijnd dat het hier geen nieuwe subsidie betreft. De investeringen in gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening worden nu ook al gesubsidieerd door het Vlaams gewest, op basis van het koninklijk besluit van 23 juli 1981 betreffende de subsidiëring van bepaalde werken, leveringen en diensten die in het Vlaamse Gewest door of op initiatief van ondergeschikte besturen of ermee gelijkgestelde rechtspersonen worden uitgevoerd, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 18 januari 2002 en 29 maart 2002. Dit ontwerp van decreet vervangt die regeling van dat oude koninklijk besluit. Ook het Waals Gewest kent subsidies toe voor investeringen aan dergelijke gebouwen, op basis van artikel L3341-3 en L3341-5 van de Code de la démocratie locale et de la décentralisation. Het handhaven van deze subsidiëring is dus een keuze voor continuïteit.

Op basis van diezelfde analogie-redenering werd ook het eerste lid van artikel 9 nog aangepast. De lijst van investeringen die in aanmerking kunnen komen voor subsidiëring wordt ook voor de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening aangevuld met studies voor herbestemming en

studies en aanpassingsinvesteringen voor nevenbestemming. Zo is de regeling hier volledig gelijklopend met de regeling voor de gebouwen van de eredienst. In de praktijk zal die aanvulling niet zo veel gevolgen hebben, omdat neven- en herbestemmingen in deze context niet vaak zullen voorkomen en niet dezelfde (technisch) complexiteit zullen hebben als bij de gebouwen van de eredienst.

Daarnaast merkt de Raad van State op dat de toelichting bij artikel 4 van het ontwerpdecreet misleidend kan zijn. De toelichting werd daarom aangepast.

4. Artikelsgewijze toelichting

Art. 1. Dit artikel behoeft geen toelichting.

Art. 2. In dit artikel worden enkele termen die in dit decreet gebruikt worden gedefinieerd. Er wordt zoveel als mogelijk aansluiting gezocht bij de terminologie die in het eredienstendecreet van 7 mei 2004 wordt gehanteerd, door daar ook expliciet naar te verwijzen.

Daarbij wordt de algemene term 'gebouw van de eredienst' overgenomen, waarbij expliciet wordt onderstreept dat ook de pastorieën en de bisschoppelijke seminaries daartoe behoren voor de toepassing van dit decreet. Inhoudelijk is dat geen verschil met de regeling die bestond in het koninklijk besluit van 23 juli 1981.

De definitie van 'betrokken gemeente- of provinciebestuur' is vrij omslachtig. Het komt er op neer dat met deze term het gemeente- of provinciebestuur wordt bedoeld dat op basis van de geldende regelgeving verplicht is om tussen te komen in de tekorten van het bestuur van de eredienst dat (of de instelling voor morele dienstverlening die) het gebouw beheert waarvoor de subsidie wordt aangevraagd.

Art. 3. Hier wordt expliciet bepaald dat de subsidie enkel kan worden verleend aan publiekrechtelijke rechtspersonen. Om welke rechtspersonen het gaat wordt verder gespecificeerd in artikel 7, artikel 11 en artikel 14.

Welke investeringen in aanmerking komen voor de subsidie, wordt nader bepaald in artikel 5, artikel 9 en artikel 13. Deze subsidies hebben steeds betrekking op gebouwen (gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria). Roerende goederen komen dus nooit in aanmerking voor deze subsidie.

Art. 4. Het subsidiepercentage wordt vastgelegd op maximaal 30%. De vroeger bestaande mogelijkheid om een verhoogd percentage toe te kennen, wordt niet hernomen in dit decreet. Het percentage van 30% is een maximum. Het is dus ook mogelijk dat een lager percentage wordt toegekend.

Bij de berekening van het subsidiebedrag wordt enkel het initieel goedgekeurde aanbestedingsbedrag als uitgangspunt genomen. Dat betekent dat de toegekende subsidie nooit hoger kan zijn dan het initieel berekende bedrag (op basis van de initieel goedgekeurde aanbesteding). Het kan eventueel wel lager zijn, als de uiteindelijke kostprijs lager uitvalt dan wat aanvankelijk was geraamd.

De basis voor de berekening van de subsidie van maximaal 30% wordt verhoogd met 7%, als tussenkomst in de algemene kosten van de investering. Het subsidiepercentage wordt immers enkel berekend op de kostprijs van de eigenlijke werken, exclusief de algemene kosten die onvermijdelijk ook gemaakt moeten worden voor een dergelijke investering

De Vlaamse Regering krijgt daarnaast de bevoegdheid om een minimumbedrag vast te stellen. Investerings voor een bedrag dat lager ligt dan die minimumdrempel komen dan niet meer in aanmerking voor subsidiëring. Zo kan vermeden worden dat de impact van dergelijke kleine subsidies niet in verhouding staat tot de administratieve inspanningen die nodig zijn om ze aan te vragen, te beoordelen en toe te kennen

Art. 5. In dit artikel worden de subsidieerbare investeringen aan gebouwen van de eredienst opgesomd. Naast nieuwbouw, aankoop en renovatie, wordt de lijst aangevuld met studies voor herbestemming en nevenbestemming en aanpassingsinvesteringen voor nevenbestemming. Daarmee kan de Vlaamse overheid de denkoefening over her- en nevenbestemming mee ondersteunen, wat totnogtoe niet mogelijk was

De term renovatie wordt hier gebruikt in de gebruikelijke zin van het woord: hernieuwing, vernieuwing, herstelling, met een notie van aanpassing aan de tegenwoordige eisen van elementair comfort. Onder renovatie valt onder meer

- herstellen of vernieuwen van daken met inbegrip van de goten en de afvoerpijpen,
- herstellen of vernieuwen van het bliksemafleidersysteem, het torenuurwerk de klokken- en luidinstallatie,
- thermische isolatie van daken en muren,
- vernieuwen van gevelelementen in natuursteen, hervoegen van gevels, gevelreiniging,
- vernieuwen of herstellen van glasramen,
- buitenschilderwerken;
- herstellen of vernieuwen van de verwarmingsinstallatie, elektriciteitsinstallatie, verlichting, vaste installaties voor beeld en geluid, plaatsen van diefstalbeveiliging van kunstvoorwerpen,
- binnenschilderwerken, interieurherstel en modernisering van sanitair

Kleine onderhoudswerken en herstellingen vallen niet onder renovatie en komen dus niet in aanmerking voor deze subsidiëring

Het tweede lid van dit artikel geeft de Vlaamse Regering de bevoegdheid om prioriteiten vast te stellen voor het toekennen van de subsidies. Dat moet het mogelijk maken om de subsidies zo gericht mogelijk toe te kennen

Art. 6. In dit artikel wordt expliciet aangegeven dat dit decreet enkel betrekking heeft op gebouwen die niet als monument erkend zijn. De monumenten komen in aanmerking voor een andere subsidiëring, die een heel andere finaliteit heeft

Daarnaast wordt de mogelijkheid tot subsidiëring ook beperkt tot de gebouwen van de eredienst die eigendom zijn van een publieke rechtspersoon. Voor de aanvragen die betrekking hebben op renovaties wordt onder bepaalde voorwaarden een voldoende duurzame band met eigendom gelijkgesteld. Deze beperking sluit aan bij de beperking die in artikel 52/1, §1, tweede lid, van het eredienstendecreet wordt aangebracht op de financieringsverplichting van gemeente- en provinciebesturen. Ook die verplichting geldt enkel nog voor de gebouwen van de eredienst die eigendom zijn van een publieke rechtspersoon. In concreto zal het hier meestal gaan om ofwel het gemeente- of provinciebestuur ofwel het bestuur van de eredienst.

Voor de aanvragen die betrekking hebben op nieuwbouw en aankoop, op studies voor her- en nevenbestemmingen en voor aanpassingsinvesteringen met het oog op een nevenbestemming geldt de afwijking op de eigendomsvoorwaarde niet. In die situaties is het aangewezen om de subsidie enkel toe te kennen voor gebouwen die echt eigendom zijn van een publieke rechtspersoon.

Art. 7. Dit artikel bepaalt wie de subsidie kan aanvragen. Dat zijn het betrokken bestuur van de eredienst, het betrokken bisschoppelijk seminarie of het betrokken gemeente- of provinciebestuur. De formulering werd zo gekozen dat ze geen belemmering vormt voor die situaties waarbij een gebouw van de eredienst wordt herbestemd als gebouw voor een andere eredienst. Bij wijze van voorbeeld: als een voormalige rooms-katholieke kerk, die eigendom is van het gemeentebestuur, wordt herbestemd voor de orthodoxe eredienst, dan is het aangewezen dat de subsidie zowel kan worden aangevraagd door het gemeentebestuur (als eigenaar van het gebouw), als door de orthodoxe kerkfabriek (als beheerder van het gebouw) of het betrokken provinciebestuur (dat tussenkomt in de eventuele tekorten van die orthodoxe kerkfabriek). Om dat mogelijk te maken worden de besturen die eigenaar zijn van het gebouw ook afzonderlijk vermeld in de opsomming van mogelijke aanvragers, hoewel dat in het merendeel van de gevallen ofwel het bestuur van de eredienst zal zijn dat het gebouw beheert, ofwel het gemeente- of provinciebestuur dat moet tussenkomen in de eventuele tekorten van dat bestuur van de eredienst.

Art. 8. In de conceptnota "Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk" wordt veel nadruk gelegd op de ontwikkeling van een lokale langetermijnvisie op de gebouwen van de eredienst van de gemeente. Om de ontwikkeling van die visie te stimuleren en om te vermijden dat subsidies zouden worden toegekend voor investeringen die niet aansluiten bij die langetermijnvisie, wordt een advies gevraagd van het betrokken gemeente- of provinciebestuur, waaruit die langetermijnvisie moet blijken. Uit dat advies moet niet enkel de visie op het gebouw waarvoor de subsidie wordt aangevraagd blijken, maar ook de visie op de andere gebouwen van diezelfde eredienst in de gemeente. Daarnaast wordt ook het advies gevraagd van het erkend representatief orgaan van de eredienst, dat de belangen van de eredienst moet bewaken in de contacten met de burgerlijke overheid en dus ook een belangrijke rol te spelen heeft in de ontwikkeling van die langetermijnvisies.

Er worden geen formele voorwaarden opgelegd waaraan die lokale langetermijnvisie moet voldoen. In eerste instantie moet de denkoefening over de toekomst van de parochiekerken van de gemeente centraal staan, welke parochiekerken moeten zeker als dusdanig behouden blijven, voor welke kan de mogelijkheid van nevenbestemmingen worden onderzocht, voor welke kan er nagedacht worden over

herbestemming (of zelfs sloop) De concrete mogelijkheden (waarbij ook de bouwtechnische aspecten belangrijker worden) maken niet noodzakelijk deel uit van de ontwikkelde langetermijnvisie, maar komen in het vervolgtraject aan bod Dit decreet heeft precies als doelstelling om dat vervolgtraject te ondersteunen vanuit de Vlaamse overheid, door het mogelijk te maken om voortaan ook studies voor her- en nevenbestemmingen te subsidiëren.

Hoewel de hierboven aangehaalde conceptnota gericht is op de rooms-katholieke parochiekerken, is een denkoefening over de toekomst van een bepaald gebouw voor de eredienst evenzeer wenselijk als er gedacht wordt aan een nieuwbouw of een aankoop van een gebouw van een andere eredienst Daarom wordt ook voor de andere erediensten een advies van het gemeente- of provinciebestuur en van het erkend representatief orgaan gevraagd

Art. 9. Dit artikel is de tegenhanger van artikel 5, maar geldt voor de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening in plaats van voor de gebouwen van de eredienst

Voor wat verstaan wordt onder renovatie, zie de toelichting bij artikel 5

Het tweede lid geeft de Vlaamse Regering de bevoegdheid om prioriteiten vast te stellen voor het toekennen van de subsidies. Dat moet het mogelijk maken om de subsidies zo gericht mogelijk toe te kennen.

Art. 10. Dit artikel is de tegenhanger van artikel 6, maar geldt voor de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening in plaats van voor de gebouwen van de eredienst.

Ook hier wordt expliciet aangegeven dat dit decreet enkel betrekking heeft op gebouwen die niet als monument erkend zijn. De monumenten komen in aanmerking voor een andere subsidiëring, die een heel andere finaliteit heeft

Daarnaast wordt de mogelijkheid tot subsidiëring ook beperkt tot de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening die eigendom zijn van een publieke rechtspersoon. Voor de aanvragen die betrekking hebben op renovaties wordt onder bepaalde voorwaarden een voldoende duurzame band met eigendom gelijkgesteld. Voor de aanvragen die betrekking hebben op nieuwbouw en aankoop geldt de afwijking op de eigendomsvoorwaarde niet. Hier wordt dezelfde lijn doorgetrokken als geldt voor de gebouwen van de eredienst in dit decreet Dit is eigenlijk ook de logica zelve, aangezien de aankoop of nieuwbouw door een private rechtspersoon van een gebouw voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening ook niet zal worden gefinancierd door het betrokken provinciebestuur.

Art. 11. Dit artikel is de tegenhanger van artikel 7, maar geldt voor de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening in plaats van voor de gebouwen van de eredienst Het bepaalt wie de subsidie kan aanvragen Dat zijn de betrokken instelling voor morele dienstverlening van de Centrale Vrijzinnige Raad, het gemeente- of provinciebestuur dat eigenaar is van het gebouw of het provinciebestuur dat mee instaat voor de financiering Ook hier worden

de besturen die eigenaar zijn van het gebouw afzonderlijk vermeld, om problemen te vermijden voor die situaties dat een ander openbaar bestuur eigenaar is van het gebouw dan het bestuur dat mee instaat voor de financiering ervan

Art. 12. Dit artikel is de tegenhanger van artikel 8, maar geldt voor de gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening in plaats van voor de gebouwen van de eredienst. Ook hier wordt een advies gevraagd van de deputatie en van de Centrale Vrijzinnige Raad (het erkend representatief orgaan voor de georganiseerde niet-confessionele levensbeschouwing). Ook als gedacht wordt aan nieuwbouw, aankoop of renovatie van een gebouw voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening is het wenselijk dat er een denkoefening gebeurt over de toekomst van dat gebouw in kwestie. Daarom worden ook hier deze adviezen gevraagd.

Art. 13. Dit artikel is de tegenhanger van artikel 5, maar geldt voor de crematoria in plaats van voor de gebouwen van de eredienst. Deze subsidies worden toegekend voor de eerste investering (nieuwbouw en verbouwing), die ook op basis van het bestaande koninklijk besluit worden gesubsidieerd. Daarnaast wordt de mogelijkheid gecreeerd om ook de uitbreiding van een bestaand crematorium te subsidiëren. In sommige gevallen kan een uitbreiding van een bestaande installatie maatschappelijk wenselijker zijn dan de oprichting van een nieuw crematorium.

Het tweede lid van dit artikel bevat de nadere bepaling van de projectonderdelen die in aanmerking kunnen komen voor de subsidie.

Het derde lid geeft de Vlaamse Regering de bevoegdheid om prioriteiten vast te stellen voor het toekennen van de subsidies. Dat moet het mogelijk maken om de subsidies zo gericht mogelijk toe te kennen.

Art. 14. Dit artikel is de tegenhanger van artikel 7, maar geldt voor de crematoria in plaats van voor de gebouwen van de eredienst. Het bepaalt wie de subsidie kan aanvragen en sluit daarmee aan bij artikel 2 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Art. 15. Dit artikel geeft de Vlaamse Regering de bevoegdheid om nadere procedureregels te bepalen. Het heeft niet veel zin om deze procedurele regels decretaal te verankeren.

Art. 16. Dit artikel heft de bestaande regeling, bij koninklijk besluit van 23 juli 1981, op. De datum van inwerkingtreding wordt niet expliciet bepaald. De algemene regel (10 dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad) is van toepassing.